

Vastaus kirjalliseen kysymykseen kansainvälisestä yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevasta sopimuksesta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimitaneet asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Hanna Sarkkisen /vas näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 282/2019 vp:

Aikooko Suomi kommentoida sopimusluonnosta helmikuun määräaikaan mennessä ja

mitä Suomi aikoo EU:n jäsenenä ja nykyisenä puheenjohtajamaana tehdä sen eteen, että unioni osallistuu jatkossa aktiivisemmin neuvotteluihin kansainvälisestä yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevasta sopimuksesta?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Suomi on hallitusohjelmassaan sitoutunut edistämään ihmisoikeuksien toteutumista ja parempaa huomioimista osana yritystoimintaa kansallisella, EU- ja kansainvälisellä tasolla. Suomen ja Euroopan unionin lähestymistavan vahvana perustana ovat vuonna 2011 hyväksytyt YK:n yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevat ohjaavat periaatteet (UN Guiding Principles on Business and Human Rights, A/HRC/RES/21/5).

Ihmisoikeuksia monikansallisten yhtiöiden ja muiden yritysten toiminnassa koskevasta kansainvälisestä oikeudellisesti sitovasta asiakirjasta neuvotellaan YK:n ihmisoikeusneuvoston alaisessa hallitustenvälisessä työryhmässä. Suomi osallistui hallitustenvälisen työryhmän viidenteen istuntoon Genevessä 14.–18.10.2019. Suomi on osallistunut myös aikaisempiin istuntoihin. Neuvotteluihin osallistui aktiivisimmin Latinalaisen Amerikan sekä Afrikan valtioita sekä Kiina ja Venäjä. Useimmat länsiryhmän valtioista eivät osallistuneet neuvotteluihin. Myös EU on suhtautunut tähän asti varauksella neuvotteluprosessiin sopimusluonnoksen rajoitetun soveltamisalan ja muiden sisällöllisten puutteiden johdosta. Euroopan komissio ei ole hakenut tähän mennessä neuvotteluvaltuuksia neuvostolta, vaan Euroopan ulkosuhdehallinnon edustajat ovat osallistuneet istuntoihin ainoastaan yleisemmällä tasolla. Osa EU:n jäsenvaltioista on pitänyt EU:n yhteisen linjan mukaisia kansallisia puheenvuoroja.

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 282/2019 vp

Suomi on Euroopan unionin neuvoston puheenjohtaja 1.7.–31.12.2019 ja johtaa puhetta neuvoston kokouksissa eri sektoreilla. Poikkeuksena on unionin yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka, jossa puheenjohtajavaltion sijaan keskeinen rooli on Lissabonin sopimuksen mukaisesti EU:n korkealla edustajalla. EU:n ja sen jäsenvaltioiden osallistuminen neuvotteluihin on ollut käsiteltävänä neuvoston ihmisoikeustyöryhmässä (COHOM). Asia tulee tarkemmin jäsenvaltioiden käsiteltäväksi vasta siinä vaiheessa, kun komissio mahdollisesti hakee neuvostolta neuvotteluvaltuuksia. Suomi on pitänyt tärkeänä, että EU osallistuu neuvotteluihin yhtenäisenä. Suomi vaikuttaa EU:n sisäisten prosessien kautta EU:n kannanmuodostukseen asiassa ml. mahdolliset huomiot viimeisimpään sopimustekstiluoennokseen.

Suomi ja useat muut EU:n jäsenvaltiot ovat toistuvasti pyytäneet komissiota ja ulkosuhdehallintoa laatimaan oikeudellisen analyysin sopimusluonnoksesta EU:n ja sen jäsenvaltioiden päätöksen tueksi. Arviota tarvitaan EU:n mahdollisen aktiivisemman osallistumisen taustaksi ja sen varmistamiseksi, että sopimusluonnos ei ole ristiriidassa voimassa olevien kansainvälisten sopimusten kanssa ja että sopimus aidosti edistäisi oikeusvaltioperiaatteen ja ihmisoikeuksien toteutumista.

Hallitus on informoinut eduskuntaa sopimusneuvottelujen etenemisestä perustuslain (731/1999) 97 §:n mukaisesti UTP-kirjelmällä (UTP 7/2015 vp) ja UTP-jatkokirjelmällä (UTPJ 25/2018 vp). Hallitus informoi eduskuntaa myös jatkossa sopimusneuvottelujen etenemisestä. Ulkoministeriö on myös pyytänyt eri ministeriöiden ja sidosryhmien lausuntoja päivitetystä sopimusluonnoksesta syksyllä 2019 Suomen alustavan kannan tarkistamiseksi.

Suomi on aktiivisimpien valtioiden joukossa edistämässä yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevaa keskustelua globaalisti. EU-puheenjohtajakaudellaan Suomi järjestää yritykset ja ihmisoikeudet -aiheesta konferenssin Brysselissä 2.12.2019, jonka tarkoitus on edistää vuoropuhelua yritysten vastuusta ja huolellisuusvelvoitteen edistämisestä EU-tasolla. Suomi EU:n jäsenvaltiona jatkaa aktiivista vaikuttamista siihen, että EU edistää rakentavasti myös globaalilla tasolla yrityksiin ja ihmisoikeuksiin liittyviä toimia, ml. neuvottelut uudesta oikeudellisesti sitovasta instrumentista.

Helsingissä 18.11.2019

Ulkoministeri Pekka Haavisto